

Nebezpečné obrázky

KLÍČOVÉ OTÁZKY

- » Jakými způsoby lze negativně zobrazovat skupinu osob?
- » V čem spočívá síla obrazů a karikatur v novinách a časopisech?
- » Proč je takové zobrazování nepřijatelné a nebezpečné z hlediska lidských práv?

ÚVODNÍ TEXT

Koncem 60. let 19. století byli Židé v habsburské monarchii konečně zrovnoprávněni s ostatními obyvateli. Optimisté věřili, že protižidovské předsudky považované za dědictví „temného“ středověku se postupně vytratí. Na konci 19. století však naopak došlo k jejich nebývalému rozšíření. K antisemitismu lidových vrstev se navíc přidal antisemitismus některých politických a kulturních elit.

V českých zemích se moderní antisemitismus šířil zvláště od 80. let 19. století, hlavně v konzervativních a nacionalistických kruzích, které nejen odmítaly přijmout Židy za rovnoprávné členy společnosti, ale také propagovaly teorie světového židovského spiknutí. Projevem tohoto spiknutí podle nich byly například první úspěchy sociálně demokratických poslanců ve volbách do říšské rady v roce 1897.

Na přelomu 19. a 20. století, v době prvních telefonů a automobilů, byl antisemitismus přítomen v každodenním životě české společnosti a během vládních krizí přerůstal v protižidovské násilí: útoky na synagogy, házení kamenů do oken v židovských bytech a školách a rabování židovských obchodů.

Více o moderním antisemitismu a o analýze antisemitských karikatur:

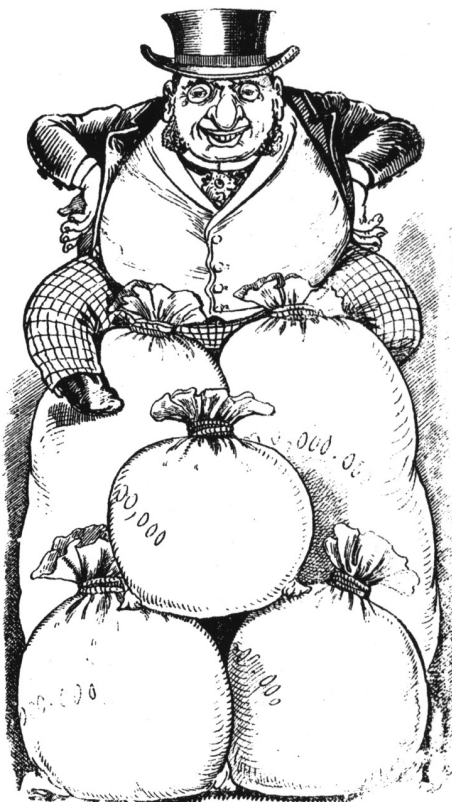
➡ **Velké a malé dějiny > Antisemitismus > Antisemitismus v karikatuře, s. 163**

Co tato karikatura neříká? Co zakrývá? Které otázky byste k ní či k celému tématu rádi položili?

Co mi chce autor karikatury sdělit? Co si mám na základě jeho zobrazení myslet?

Co je na obrázku? (Popište detaily.)

Ten pravý opomenut!

Rothschild: „Co se photřebuje phapež zlobit? *Mne* na tu konferenci míru v Haagu thaky nepozvali, a *já* to přeci jsem, který mohu udělat i zkazit každou vojnu! Ze ne? Sollns probieren ohne mich!

Šípy, 1. července 1899

➔ Velké a malé dějiny > Antisemitismus > Spiknutí, s. 146

- » „Největší obilní lichvářské zvíře na světě“
- » „Rothschild“, francouzská karikatura z roku 1898

➔ Velké a malé dějiny > Antisemitismus > Antisemitismus v karikatuře, s. 163–167

- » „Opět pražská ‚Pohlednice‘ pro naše obchodníky“
- » „Stará písnička v novém vydání“
- » Karel RĚLÍNK: „První máj“
- » „Ten pravý opomenut“
- » „P. T. pp. uhelným barónům“
- » „Jubilejní výstava bude skutečně jen kusá: nebudeť v ní žádných skob a křesadel“
- » Židovsko-socialistické spiknutí očima časopisu *Křesťanský demokrat*

Další karikatury najdete ke stažení na internetové stránce www.nasinebocizi.cz v sekci Dokumenty.

- » Časová dotace: 90 minut, doporučujeme vyučujícím upravit citlivě délku pracovních textů podle schopností jejich žáků, stejně tak volit a měnit učební strategie a metody podle svých pedagogických zkušeností
 - » Způsob práce: skupinová práce, práce s prameny, vytváření schémat
 - » Klíčová slova: antisemitismus, předsudky, karikatury, média
1. Využijte první klíčovou otázku k úvodní diskusi. Můžete například na flipchart či tabuli nasbírat co největší počet okamžitých nápadů a odpovědí.
 2. Vyzvěte žáky, aby si přečetli úvodní text. Vyzvěte je, aby položili (zapsali na flipchart) otázky, které by rádi položili k lepšímu porozumění a pochopení tématu.
 3. Rozdělte žáky do pracovních skupin podle své zkušenosti. Každá skupina obdrží kopii jedné karikatury z Pracovních materiálů (formát minimálně A3) – vyberte takové, které pokládáte pro své žáky z hlediska obtížnosti analýzy a interpretace za nejvhodnější. Vyzvěte žáky, aby analyzovali obraz uprostřed diagramu podle pokynů v jednotlivých jeho částech a postupovali přitom od vnitřního k vnějšímu. Povzbudte je, aby zaznamenali písemně všechny detaily a všechny nápady. Pokud máte obavy (či zkušenost), že budou o věci pouze mluvit, ale mnoho nenapiší, zadejte práci tak, že prvních pět minut musejí všichni pracovat mlčky, a teprve poté se mohou bavit. Analýze může pomoci, když žáci budou přímo do obrázku také kreslit šipky.
 4. Není nutné, aby žáci dokázali interpretovat obrázky odborně, v širokém historickém kontextu. Zkoumáme to, jak působily na běžného čtenáře, které pocity u něj mohly a měly vzbuzovat – jak se s pomocí nich využívaly, posilovaly a vytvářely předsudky a stereotypy o Židech. Pokud však chcete sami v rámci přípravy na hodinu zjistit více, nebo po skončení práce chcete objasnit kontext a smysl těchto karikatur, použijte texty v této publikaci:

➡ **Velké a malé dějiny > Antisemitismus > Antisemitismus v karikatuře, s. 163**

5. Zorganizujte výstavu výsledků práce skupin a vedte diskusi. Možné otázky:
 - a) *Které ilustrace vás zaujaly? Proč?*
 - b) *Stalo se, že jste si při analýze obrazů uvědomili něco, co vás předtím nikdy nenapadlo? Co to bylo?*
 - c) *Pomlouvačné a předsudečné obrazy by nefungovaly, kdyby jejich autoři nepočítali s interakcí diváka (čtenáře). Z jakých předpokladů vycházeli? Na které druhy lidského myšlení a prožívání (city) spoléhali?*
 - d) *Kdo je podle vás pro společnost více nebezpečný – ten kdo karikatury tvoří/tiskne, nebo ten, kdo si je kupuje/čte? Proč?*
 - e) *Byly (jsou) předsudky potřeba? Potřebujeme je pro snadné pochopení složitého světa kolem nás?*
6. Závěr lekce věnujte písemné reflexi. Žáci mohou samostatně psát do svých deníků, pokud jsou na to zvyklí, můžete také navrhnout, aby podle toho, co se dověděli a naučili, dokončili následující věty:

Veřejné mínění...
 Antisemitské obrazy...
 Předsudky vůči Židům...
 Diváci (čtenáři)...